

Ár 2013, föstudaginn 15. október er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 66/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 17. júlí 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 16. júlí 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. júlí 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 20. ágúst 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. ágúst 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 2. september 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 27. september og 15. október 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 8. apríl 2008 sótti sóknaraðili um lán í erlendri mynt. Viðmiðunarfjárhæð í íslenskum krónum var 22.000.000, í USD 23%, GBP 12%, CHF 12%, EUR 41% og JPY 12%. Til tryggingar láninu vildi sóknaraðili veðsetja fasteign sína, verslunarhúsnæði að A. Óskaði sóknaraðili eftir því að greiðslur fyrir afborgunum og vöxtum af væntanlegu láni yrðu millifærðar af reikningi nr. X.

Þann 9. apríl 2008 gaf sóknaraðili út veðskuldabréf í erlendri mynt þar sem viðurkennd var skuld gagnvart FF að jafnvirði kr. 22.000.000 í 23% USD, 12% GBP, 12% CHF, 12 JPY og 41% EUR. Skuldin bar Libor vexti auk 7,15% álags.

Þann 9. apríl 2008 var tryggingarbréf nr. Y gefið út af sóknaraðila. Gerði sóknaraðili kunnugt að til tryggingar skilvísri og skaðlausri greiðslu á skuldum þeim, sem hann nú eða síðar á hvaða tíma sem væri kynni að skulda eða ábyrgjast FF, eða þeim sem eignaðist bréfið á löglegan hátt, að samtalinni fjárhæð allt að kr. [sic] EUR 230.000 væri fasteignin að A sett að veði á 1. veðrétti.

Þann 18. apríl 2008 var kaupnóta vegna láns nr. Z dagsett. Samtals var keypt EUR 75.000, JPY 3.576.490, CHF 35.101,60, GBP 17.622,89 og USD 66.831,48. Sama fjárhæð gjaldmiðlanna var seld og kr. 21.446.049 lagðar inn á reikning nr. X.

Þann 4. nóvember 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. Z. Skuld skv. skuldabréfinu var tilgreind á eftirfarandi hátt: „*upphaflega að jafnvirði*

ISK 22.000.000 í eftirtöldum erlendum myntum: EUR 76.923,08, JPY 3.668.195, CHF 36.001,64, GBP 18.074,76 og USD 68.545,11“.

Þann 9. apríl 2010 var gerð breyting á greiðsluskilmálum erlends skuldabréfs nr. Þ. Sundurliðun eftirstöðva skuldabréfsins var með eftirfarandi hætti: „*JPY 3.891.055, CHF 38.383,67, USD 73.390,70, EUR 82.706,53, GBP 19.525,98“.* Sóknaraðili skrifaði undir með fyrirvara um að um væri að ræða réttan útreikning á láninu.

Fyrir liggja tvö óundirrituð skuldabréf, annars vegar nr. Æ og Ö hins vegar. Með skuldabréfi nr. Ö var gert ráð fyrir að sóknaraðili viðurkenndi að skulda varnaraðila kr. 19.055.276 og til tryggingar greiðslu skuldarinnar væri fasteignin að A, sett að veði. Með skuldabréfi nr. Ö var gert ráð fyrir að sóknaraðili viðurkenndi að skulda varnaraðila kr. 10.591.271. Sóknaraðili kveðst hafa talið gjörninginn ónothæfan þar sem greiðsluáætlun stemmdi ekki við skuldabréf þar sem tilteknir væru aðrir vextir og ekki hafi komið fram hvað hafi orðið um kr. 4.484.061 að viðbættum vöxtum sem greitt hafði verið af skuldinni.

Þá liggur fyrir óundirritað skuldabréf nr. R, þar sem gert var ráð fyrir því að sóknaraðili viðurkenndi að skulda varnaraðila kr. 25.234.179 og til tryggingar greiðslu skuldarinnar væru fasteignirnar að A og B settar að veði. Kveðst sóknaraðili hafa neitað að veðsetja fasteignina að B. Sóknaraðili kveðst hafa farið til varnaraðila þar sem bankinn hafi óskað eftir því að sóknaraðili samþykkti að greiða mánaðarlega inn á handveðsreikning kr. 264.000 næstu 12 mánuði. Sóknaraðili kveður 11 greiðslur hafa verið skuldfærðar af reikningi hans.

Í janúar 2012 var lán sóknaraðila endurreiknað. Samkvæmt endurútreikningi erlendra lána, dags. 4. janúar 2012, var nýr höfuðstóll kr. 25.036.294 og lækkaði um kr. 14.923.388. Í bréfi með undirritun starfsfólks L, sem þjónustaði útlán FF, kom fram að eftir að endurútreikningur hefði verið yfirfarinn af lántaka yrði láninu breytt í óverðtryggt lán í íslenskum krónum með vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákvæði með hliðsjón af lægstu vöxtum á nýjum almennum óverðtryggðum útlánnum hjá lánastofnunum, sbr. 1. málsl. 4. gr. laga nr. 38/2001.

Sóknaraðili sendi fyrirspurn til varnaraðila þar sem óskað var eftir upplýsingum um það hvort lán nr. Z yrði endurreiknað í kjölfar dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012 um gildi fullnaðarkvittana. Þann 14. maí 2013 kvað varnaraðili skuldabréfið löglegt lán í erlendri mynt samkvæmt dómum Hæstaréttar í málum nr. 551/2011, 552/2011 og 524/2011.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 16. júlí 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili viðurkenni og með því fari að landslögum að lán það sem sóknaraðili tók hjá FF þann 8. apríl 2008 verði skilgreint sem lán í íslenskum krónum en ekki lán í erlendum gjaldmiðli. Sóknaraðili krefst þess einnig að annar aðili og þá heiðarlegur aðili verði fenginn til þess að reikna vexti og innborganir á það skuldabréf sem þá verði gefið út.

Bendir sóknaraðili á að allan tímann eftir fall bankanna hafi hann ekkert haft með orðalag og/eða gerð samninga við varnaraðila að gera. Hafi hann ekki verið spurður um neitt heldur hafi honum verið sagt hvaða leiðir varnaraðili vildi fara. Fjallað sé um þær skilmálabreytingar sem honum hafi verið gert að skrifa undir ásamt fleiri skjölum sem þetta eigi við um. Hafi sóknaraðili haft efasemdir um þá gjörninga

sem framkvæmdir voru þá hafi honum verið bent á að betri réttur viðskiptavina samkvæmt lögum eða dómum Hæstaréttar væri ætíð tryggður.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili geti þess að breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. Z, þar sem til nánari skilgreiningar sé talað um tímabundna frestun á afborgunum og vaxtagreiðslum staðfesti það að um löglegt lán í erlendri mynt sé að ræða. Sóknaraðili kveðst mjög undrandi á þessari fullyrðingu varnaraðila. Það eina sem hann geti lesið út úr textanum sé það sama og getið sé um í fyrirsögn sem hljóði svo: „*Breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. Z. Tímabundin frestun á afborgunum og vaxtagreiðslum.*“ Það sama eigi við um síðari breytinguna sem gerð hafi verið þann 9. september 2010 en þar sé fyrirsögnin þessi: „*Breyting á greiðsluskilmálum erlends skuldabréfs.*“

Sóknaraðili kveðst ekki ætla að hætta sér út í það að reyna að skilgreina þá skoðun starfsmanns varnaraðila að lán hans sé löglegt lán í erlendri mynt, hann ætli öðrum að útskýra hvað sé á bak við þessi orð. Í beiðni hans um skilmálabreytingu frá 31. október 2008 komi hins vegar skýrt fram að verið sé að fjalla um myntlán í íslenskum krónum. Þar hafi hvergi verið getið um að um væri að ræða lán í erlendri mynt. Það hafi verið staðfest að lánið væri í íslenskum krónum.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að fyrri hluta kröfu sóknaraðila um að varnaraðili viðurkenni að lán sóknaraðila sé í íslenskum krónum, verði hafnað en að síðari hluta kröfu sóknaraðila um að „annar heiðarlegur aðili“ verði fenginn til þess að reikna vexti og innborganir verði vísað frá en til vara að henni verði hafnað.

Varnaraðili telur að kröfugerð sóknaraðila sé óskýr. Fyrri hluti kröfu sóknaraðila feli t.d. einungis í sér að varnaraðili viðurkenni að umþrætt lán sé í íslenskum krónum, án þess að neinnar skyldu sé krafist af hálfu varnaraðila ef fallist yrði á kröfuna. Með hliðsjón af fyrri samskiptum við sóknaraðila skilur varnaraðili þó kröfugerðina þannig að sóknaraðili sé í raun að krefjast frekari endurútreiknings á láni nr. Þ (áður Z) með vísan til dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012 um gildi svokallaðra fullnaðarkvittana, og að sá endurútreikningur, ef til hans kæmi, yrði gerður af „öðrum heiðarlegum aðila“. Varnaraðili gerir fullan áskilnað um að koma að frekari málsástæðum og gögnum ef ofangreindur skilningur á sakarefninu reynist rangur.

Varnaraðili krefst þess að fyrri hluta kröfu sóknaraðila verði hafnað, en ágreiningur málsaðila samkvæmt henni lúti að því hvort skuld sóknaraðila sé í erlendri mynt eða íslenskum krónum og þá gengistryggð með ólögmatum hætti, skv. ákvæðum laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Líkt og fyrr segir telur varnaraðili að sóknaraðili sé í raun að krefjast frekari endurútreiknings á láni nr. Þ (áður Z) í kjölfar dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012.

Varnaraðili bendir á að í fyrri skilmálabreytingu lánsins, dags. 4. nóvember 2008, segi að upphafleg lánsfjárhæð hafi verið „*ISK 22.000.000 í eftirtöldum myntum: EUR 76.923,09, JPY 3.668.195, CHF 36.001,64, GBP 18.075,76 og USD 68.545,11*“. Þá segi eftirfarandi um eftirstöðvar lánsins: „*Eftirstöðvar lánsins þann 01.10.2008 eru: EUR 75.641,03, JPY 3.607.085, CHF 35.401,61, GBP 17.773,51 og USD 67.402,69*“. Síðan segi að nýir skilmálar bréfsins verði þannig að greiða skuli skuldina með 354 afborgunum á 1 mánaðar fresti í fyrsta sinn þann 01.11.2009. Þá hafi verið ákveðið að skuldin skyldi áfram bera LIBOR vexti. Í seinni skilmálabreytingu lánsins,

dags. 9. september 2010, hafi eftirstöðvar lánsins þann 3. ágúst 2010 verið sundurliðaðar með eftirfarandi hætti: „JPY 3.891.055, CHF 38.383,67, USD 73.390,70, EUR 82.706,53 og GBP 19.525,98“. Síðan segi að greiðsluskilmálum skuldabréfsins verði breytt á þann hátt að eftirstöðvar lánsins greiðist með 9 afborgunum á 1 mánaðar fresti og að hver greiðsla skuli nema 1/344 af eftirstöðvum lánsins þann 3. ágúst 2010.

Varnaraðili telur að ofangreint staðfesti að skuldbindingin, sem reist sé á skuldabréfinu ásamt síðari skilmálabreytingum, sé löglegt lán í erlendri mynt samkvæmt dómum Hæstaréttar í málum nr. 551/2011, 552/2011, 715/2012 og þá sérstaklega 524/2011, 757/2012 og 3/2013.

Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings í fyrsta lagi til dómaframkvæmdar Hæstaréttar í þeim málum er varði skilsmun á erlendum og gengistryggðum lánum, en samkvæmt henni sé horft til þess með hvaða hætti lánsfjárhæð sé ákveðin og tilgreind í skuldaskjölum aðila. Um skuldabréf gildi reglur viðskiptabréfaréttar og hafi viðskiptabréf almennt að geyma tæmandi lýsingu á þeim réttindum sem þau veiti og þeim takmörkunum, sem á þeim réttindum kunni að vera, að teknu tilliti til skýringa og breytinga sem gerðar hafi verið með skilmálabreytingum. Ofangreindar skilmálabreytingar tilgreini með nákvæmum hætti eftirstöðvar skuldarinnar í erlendum myntum. Þar sem skilmálabreytingarnar skoðist sem hluti skuldabréfs og komi efni þess til fyllingar telur varnaraðili að umrædd skilmálabreyting gefi til kynna að um erlent lán sé að ræða.

Í öðru lagi vísar varnaraðili til þess að samið hafi verið um nýja greiðsluskilmála í báðum skilmálabreytingunum, en þeir hafi verið með þeim hætti að greiða hafi átt skuldina með ákveðið mörgum afborgunum sem miðast hafi við eftirstöðvar skuldarinnar í erlendum myntum, skv. skilmálabreytingunum.

Í þriðja lagi vísar varnaraðili til þess að heiti lánsins beri með sér að um sé að ræða skuldbindingu í erlendum myntum, en í yfirskrift skuldabréfsins segi: „*Veðskuldabréf í erlendri mynt*“.

Í fjórða lagi bendir varnaraðili á að vextir lánsins séu í formi LIBOR vaxta, sem sé til samræmis við það að um erlent lán sé að ræða en samkvæmt dómi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 hafi LIBOR vextir aldrei verið skráðir á lán í íslenskum krónum.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili ljóst að skuldbinding skv. skuldabréfi nr. Þ sé í erlendum myntum, og því beri að hafna viðurkenningarkröfu sóknaraðila um að „lánið verði skilgreint sem lán í íslenskum krónum en ekki lán í erlendum gjaldmiðli“. Þar sem varnaraðili telji að skuldabréfið sé í erlendri mynt verði skuldin þ.a.l. ekki endurreiknuð að svo stöddu á grundvelli dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011 og 464/2012. Þess skuli getið að varnaraðili hafi ekki tekið ákvörðun um hvort fyrri endurreikningur lánsins verði leiðréttur í ljósi framangreinds.

Varnaraðili krefst þess aðallega að seinni hluta kröfu sóknaraðila um að „annar heiðarlegur aðili“ verði fenginn til þess að endurreikna lánið verði vísað frá nefndinni. Í b-lið 6. gr. samþykktar nefndarinnar komi fram að nefndin fjalli ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki verði metin til fjár. Sóknaraðili hafi enga beina fjárkröfu uppi á hendur varnaraðila, en hún feli einungis í sér að annar aðili en varnaraðili framkvæmi endurreikninginn, og verði framangreind krafa því ekki metin til fjár. Í ljósi þess að krafa sóknaraðila sé ekki fjárhagsleg beri að vísa málinu frá, sbr. b-lið 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varnaraðili telur jafnframt að seinni krafa sóknaraðila sé óljós, illa upplýst og óskýr, og þ.a.l. ekki tæk til úrskurðar, skv. e-lið 6. gr. samþykktar fyrir

úrskurðarnefndina. Ofangreindu til stuðnings vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili geri hvergi grein fyrir kröfunni í kvörtun sinni, ástæðu hennar sé ekki getið og hvergi sé gerð tilraun til að rökstyðja hana frekar. Vegna ofangreinds sé augljóslega örðugt fyrir varnaraðila að svara kröfunni efnislega eða taka til varna með öðrum hætti. Varnaraðili krefst þess því einnig að kröfunni verði vísað frá á grundvelli fyrrnefnds liðar 6. gr.

Verði af einhverjum ástæðum ekki fallist á að vísa kröfunni frá krefst varnaraðili þess að kröfunni verði hafnað. Úrskurðarnefndin hafi engar heimildir til að skipa aðila að framkvæma endurreikning þann sem sóknaraðili krefjist. Þá bendir varnaraðili einnig á að sóknaraðili geri ekki grein fyrir neinum aðila sem framkvæma ætti endurreikninginn ef svo ólíklega vildi til að fallist yrði á kröfu hans. Með vísan til ofangreinds telur varnaraðili rétt að hafna seinni kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili viðurkenni og með því fari að landslögum að lán það sem sóknaraðili tók hjá FF þann 8. apríl 2008 verði skilgreint sem lán í íslenskum krónum en ekki lán í erlendum gjaldmiðli. Sóknaraðili krefst þess einnig að annar aðili og þá heiðarlegur aðili verði fenginn til þess að reikna vexti og innborganir á það skuldabréf sem þá verði gefið út.

Enda þótt fallast megi á það með varnaraðila að kröfugerð sóknaraðila sé ekki svo skýr sem æskilegt væri, telur nefndin þó að það varði ekki frávísun málsins. Verður krafan skilin svo að þess sé krafist að viðurkennt verði að upphaflegur lánasamningur aðila hafi verið um lán í íslenskum krónum, tengt gengi erlendra gjaldmiðla. Virðist ljóst að úrlausn um þetta efni hefur beina fjárhagslega þýðingu fyrir uppgjör aðila. Hefur þessi óskýrleiki ekki haft áhrif á möguleika varnaraðila til að koma að vörnum í málinu.

Í máli þessu byggir sóknaraðili á því að skuldabréfið sé gengistryggt lán í íslenskum krónum og því ólöglegt. Varnaraðili heldur því á hinn bóginn fram að lánið sé í erlendum myntum og gilt sem slíkt.

Skuldbinding í erlendum gjaldmiðli fer ekki gegn ákvæðum 13. og 14. gr., sbr. 2. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Samkvæmt þeim er hins vegar óheimilt að binda lán eða annars konar skuldbindingu í íslenskum krónum við gengi erlendra gjaldmiðla, svo sem tekið er fram í athugasemdum er fylgdu frumvarpi til laganna. Af orðalagi ákvæðanna og lögskýringargögnum verður ráðið að við úrlausn á því hvort um sé að ræða skuldbindingu í íslenskum krónum eða erlendum gjaldmiðlum verði fyrst og fremst að líta til forms og meginefnis þeirra gerninga sem liggja til grundvallar skuldbindingunni. Í því skiptir einkum máli hvernig sjálf skuldbindingin er tilgreind í þeim. Hefur Hæstiréttur að undanfögnu kveðið upp marga dóma þar sem reynt hefur á hvort lán teljist í íslenskum krónum og bundin gengi erlendra mynta með ólöglegum hætti eða lán í erlendum myntum.

Í nokkrum dómum Hæstaréttar hefur verið litið til heitis skuldabréfs, tilgreiningu lánsfjárhæðar, vaxta og heitis skilmálabreytingar. Með dómi Hæstaréttar 17. janúar 2013 í máli 386/2012 virðist hins vegar tekið af skarið um að þegar eina fjárhæðin, sem beint eða óbeint er tilgreind í lánsamningi, er í íslenskum krónum geti *”engum vafa verið háð að hann tók eingöngu til skuldbindingar í þeim gjaldmiðli, sem óheimilt var samkvæmt 14. gr. laga nr. 38/2001 að binda við gengi erlendra gjaldmiðla”*

Með þessum síðasttalda dómi virðist Hæstiréttur þannig hafa horfið frá þeirri afstöðu að líta skuli til fleiri atriða á borð við það hvernig samningur er efndur, a.m.k. þegar fjárhæðin er aðeins tilgreind í íslenskum krónum.

Í máli því sem hér um ræðir var eina tilgreining á fjárhæð lánsins í íslenskum krónum en ekki var getið um fjárhæð skuldarinnar í hinum erlendu gjaldmiðlum, heldur aðeins hlutföll þeirra og viðmiðun við virði íslensku krónunnar. Fjárhæð lánsins var þannig í grunninn í íslenskum krónum, sbr. einnig dóm Hæstaréttar í máli nr. 155/2011.

Ekki verður fallist á tilvísun varnaraðila til dóma Hæstaréttar í málum nr. 551/2011, 552/2011, 715/2012, 524/2011, 757/2012 og 3/2013, enda var lánsfjárhæðin í þeim málum tilgreind í erlendum gjaldmiðlum.

Í ljósi framangreinds verður fallist á kröfu sóknaraðila um að skuldabréf hans, dags. 9. apríl 2008, sé lán í íslenskum krónum tengt gengi erlendra gjaldmiðla.

Nefndin hefur ekki heimildir til að úrskurða að annar heiðarlegur aðili verði fenginn til að reikna vexti og afborganir á það skuldabréf sem gefið verður út. Verður því ekki hjá því komist að vísa þeim hluta kröfu sóknaraðila frá nefndinni.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Lán sóknaraðila, skv. skuldabréfi, dags. 9. apríl 2008, er í íslenskum krónum tengt gengi erlendra gjaldmiðla.

Kröfu sóknaraðila um að annar heiðarlegur aðili verði fenginn til að reikna vexti og afborganir á það skuldabréf sem gefið verður út er vísað frá.

Reykjavík, 15. október 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir